

Bokredaktör: Gun Berfelt Tel: 08-790 34 80

Antologi om svensk-dansk psykosocial onkologi

Helle Ploug Hansen, Carol Tishelman, red. **Komplekst og varieret. En antologi om svensk-dansk psykosocial onkologi.** 268 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1997. ISBN 91-44-48151-9.

Recensent: Ulla Söderström, allmänläkare, Umeå.

I den här boken har man samlat en del av det kunnande som har utvecklats inom olika grupper och i olika forskningsmiljöer i Danmark och Sverige under de sista åren.

Boken har 14 kapitel skrivna av olika författare från olika yrkesgrupper: läkare, psykologer, sjuksköterskor, antropologer, omvårdnadsforskare, sociologer. Ämnen som belyses är bl a livskvalitetsmätning, kroppsuppfattning, vad som händer patienten från det att en knuta upptäcks till dess en cancerdiagnos blivit ställd, barn med cancer – familjer i kris, mannens upplevelser när partnern insjuknat i gynekologisk cancer, relationen mellan patient och vårdare. Man tar också upp vårdarnas situation, om vad man menar med god omvårdnad, om telefonrådgivning och organisation av psykosocial onkologi.

Intressant antropologisk synvinkel

Boken ger många värdefulla synpunkter när det gäller vården av cancersjuka. Själv tycker jag att de kapitel som skrivits av antropologer är de mest intressanta. De ser från sin speciella utgångspunkt på vårdgivare och patienter som aktörer i vår samhällskultur och vår sjukhusmiljö. En författare skriver om kampen om kontroll i samspelet mellan patient och professionella. Kirurgen beskrivs som specialist på den inre delen av kroppen. Sjuksköterskan är expert på kroppens yta – hon lägger om sår, tittar på bulnader och missfärgning. Hon bevakar också kroppens möjligheter och gränser på det sociala planet. Dessa båda är alltså experter på den fysiska och sociala kroppen. Patienten själv är expert på sin egen levande kropp. Så

länge patienten är vid medvetande är således läkaren och sjuksköterskan inte de enda närvarande experterna, utan samspelet mellan dessa och patienten kan ses som ett möte mellan tre experter. Dock erkänns inte alltid patienten av de andra som expert på sin egen kropp, vilket kan komplicera det hela.

Trots att kroppen tillhör patienten är det inte ovanligt att specialistens kunskap om kroppen inte lämnas ut till patienten. Det kan också vara så att vissa kroppsdelar ges olika värde av innehavaren av kroppsdelens och behandlaren! Det kan också paradoxalt nog ses som problematiskt om patienten sätter sig själv i centrum efter egen, individuell föreskrift i stället för att vi vårdgivare sätter patienten i centrum allt efter institutionens organisation! Det är inte alltid klart när sköterskan ingriper, om det är patientens eller sina egna behov hon tillfredställer, eller om det är hennes förreställning om patientens behov!

Cancern en ikon för döden?

En annan författare, sjuksköterska och antropolog, beskriver hur vi i vårt samhälle ser på döden och på den döde.

I sjukvården finns ett krav på hur döden bör se ut: att dö en värdig stilla död, att patienterna skall ha klarat av sitt förhållande till döden, att de skall ha sagt farväl till sina nära och kära, att de skall kunna tala öppet med personalen om döden. Den döde skall ligga på rygg i en vit, brun eller svart kista, se så vacker och levande ut som möjligt – dock inte så levande att ögonen får vara öppna!

Vi har en strävan att normalisera förhållandet till döden. Vi ser på döden som slutet av en process. Varken vi vårdare eller patienterna kan dock ha någon verklig kunskap om döden. Hur skall det då vara möjligt för någon av oss att ha klarat av förhållandet till döden?

Vi talar med varandra om döden, men i vår kultur är döden inte en lieman som vi kan tala till, ha ett förhållande till. Författaren reflekterar över om det kan vara så att cancern blir en ikon – en bild som hänvisar till ett objekt i kraft av sin likhet – för döden. Döden blir därigenom inte diffus och abstrakt, utan något mycket konkret. Hon menar att en identifikation med denna konkreta bild kan förklara den identifikation med den döende cancerpatienten som vårdaren kan uppleva.

Låt inte den danska texten avskräcka!

Hälften av kapitlen är skrivna på

danska, hälften på svenska. Danskan är lätt att förstå när det handlar om vardagligheter, svårare när det rör sig om filosofiska ämnen. Det är ju behjärtansvärt i ett nordiskt perspektiv att varje författare skriver på sitt eget språk, och det borde vara självklart att vi obehindrat skulle läsa de nordiska språken. Tyvärr misstänker jag att det inte är så. Jag kan entusiastiskt ha berättat för någon om en intressant bok på danska eller norska, och så svalnar intresset direkt när det kommer fram att den inte finns på svenska. Det är trist om motståndet mot språket skall hindra någon från att ta del av en läsvärd bok! •

Analys av relationen mellan soma och psyke

Irène Matthis. **Den tänkande kroppen. Studier i det hysteriska symptomet.** 319 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1997. Pris ca 295 kr. ISBN 91-27-06751-3.

Recensent: Olle Hellström, distriktsläkare, Vansbro.

Psykoanalytikern Irène Matthis skriver i sin avhandling att de som har synpunkter på Freuds idéer ofta inte har läst hans arbeten. Hennes bok får i alla